

"Şu âlemin, insanlarca, hakir ve hasis sayılan bazı şeylerine kudret-i Ezeliyenin bizzat mübaşeret-i azamet-i İlâhiyeye münasip görülmediğinden, vaz edilen esbab-ı zahiriyenin o gün ref'ıyla; her şeyin şeffaf, parlak içyüzüyle tecellî edip Sâniini..." İzah

"Şu âlemin, insanlarca, hakir ve hasis sayılan bazı şeylerine kudret-i Ezeliyenin bizzat mübaşeret-i azamet-i İlâhiyeye münasip görülmediğinden, vaz edilen esbab-ı zahiriyenin o gün ref'ıyla; herşeyin şeffaf, parlak içyüzüyle tecellî edip Sâniini, Hâlıkını vasıtasız göreceğine işarettir."(1)

Bu dünyada Allah, hem insanları imtihan etmek, hem de kendi büyüklüğüne yakışmayan bazı haller ile bizzat temasta görünmemek için araya **sebepleri** koyuyor. Ta ki avam ve cahil insanların şikayetine bizzat maruz kalmasın.

Mesela, bir bebeğin hastalanıp sıkıntı çekmesi, görünüşte İlâhi merhamet ile bağdaşmıyor. Bu yüzden Allah, bebeğin hastalığındaki bu zahiri sıkıntıları üzerine alması için; mikropları yaratmış, mikroplar bebeğin hastalanmasına sebep oluyorlar. Fakat bu çocuğu hakikatte hasta da eden vefat da ettiren İlâhi hükümdür.

Ahirette hem imtihan kalkacak, hem meşakkat ve sıkıntılar cehennemde, güzellik ve nimetler de cennette toplanacak. Hem de herkes her şeyin içyüzünü ve gerçek güzelliğini tam idrak edeceği için, sebepler aradan kaldırılıp, her şeyin arkasında bizzat İlâhi isimler zahiri bir şekilde görünecektir.

Evet, eşyanın mülk yüzü; sebeplerin, zıtların, kıyasların, cüzi bazı çirkin ve şerlerin, nispi emirlerin, mertebe ve derecelerin cevelan ettiği renkli yüzüdür. Bu yüzde Cenab-ı Hakk'ın izzet ve kemaline uygun olmayan bazı haller ve durumlar olduğundan, Allah bu haller ile temasta görünmemek için araya sebepleri koymuştur. Bu yüzden insanlar her hal ve durumun hikmet ve güzelliğini anlamakta zorlanabiliyor. Bu yüze hasrı nazar edenler, bu karmaşık durum içinden çıkamadıkları için genelde sebeplerde boğuluyorlar.

Allah'ın bu yüzde sebeplerle iş görmesinin hikmetlerinden birisi; insanlardan gelecek şikayet ve isyana bir perde, bir paratoner olmasıdır. Nasıl yıldırım şiddetini paratoner kendi üstüne alır, evi muhafaza eder *-teşbihte hata olmasın-* aynı şekilde insanlardan gelecek şikayet ve isyan ateşini; sebepler

---

paratoner gibi kendi üstüne çeker, Allah'a gitmesine perde olur.

Eşyanın melekût yüzü; yani her şeyin hakiki ve içyüzü ise, aynanın parlak yüzü gibidir. Bu yüzde her şey şeffaf ve güzeldir; zıtlar yoktur. Burada çirkin ve güzel diye bir şey yoktur, çünkü her şey güzeldir. Bu yüzde Allah'ın isim ve sıfatları bizzat mübaşeret içindedir, yani eşyanın arka planında bizzat Allah'ın kudret eli görünür. Mülk yüzünde direkt değil, sebepler vasıtası ile görünüyordu.

Mesela, ölümün mülk yüzü ayrılık ve firak iken, **melekût yüzü** vuslat ve kavuşmaktır. Musibetin **mülk** ve zahiri yüzü azap ve sıkıntı iken, batını ve melekût yüzü ikaz, ihtar veya tasaffi ve tekemmül etmektir.

(1) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Fatiha Suresi.](#)